

ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΙ ΑΛΜΥΡΟ ΝΕΡΟ.

Ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο 3^ο Γυμνάσιο Ιεράπετρας

Κατά το σχολικό έτος 2013-2014 εκπονήθηκε από την Περιβαλλοντική Ομάδα της Γ' τάξης του σχολείου μας πρόγραμμα με θέμα τη θάλασσα. Παρότι η πόλη μας χαρακτηρίζεται σαν η «νύφη του Λιβυκού», παρότι τα παιδιά βλέπουν καθημερινά τη θάλασσα ερχόμενα στο σχολείο και παρότι καθημερινά αντιλαμβάνονται τη θάλασσα με όλες τους τις αισθήσεις κατά την παραμονή τους στο σχολείο αφού είναι χτισμένο στη κυριολεξία πάνω στο κύμα, μόνο λίγα πράγματα έχουμε πει για αυτό το θέμα στις περιβαλλοντικές ομάδες που είχαν σχηματιστεί στο σχολείο. Ήταν ένα θέμα, με το οποίο θέλαμε επιτέλους να ασχοληθούμε γιατί απλούστατα είχαμε πολλά να πούμε.

Καθοριστικό ρόλο έπαιξε το χόμπι του υποφαινόμενου. Ως ερασιτέχνης φωτογράφος του υποβρύχιου κόσμου ήθελα να δώσω στα παιδιά όσα περισσότερα μπορούσα από αυτά που έχω δει στους βυθούς των ελληνικών θαλασσών. Όταν λοιπόν συγκεντρώσαμε τα παιδιά με τη συνάδελφο Μαρία Δρακάκη για να επιλέξουμε το θέμα που θα ασχολούμασταν εκείνη τη χρονιά εμφανίζονταν στον πίνακα από βιντεοπροβολέα φωτογραφίες του βυθού. Όταν τα σχήματα και τα κυρίως τα χρώματα τους κέντρισαν το ενδιαφέρον, τους είπα ότι αυτές τις φωτογραφίες τις τράβηξα εγώ. Ένα παιδί ρώτησε πότε πήγα στην Καραϊβική. Τους είπα λοιπόν ότι αυτά που βλέπουν είναι στολίδια των ελληνικών θαλασσών και κυρίως της δικής τους θάλασσας. Έτσι αποφασίσαμε ασχοληθούμε με αυτό που βλέπουμε καθημερινά αλλά ξέρουμε τόσο λίγο.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε με την προβολή του υπέροχου βίντεο «Στα μονοπάτια του Ελληνικού βυθού» από τη εκπομπή «Παρασκήνιο» της ΕΡΤ. Καταρχήν η ομάδα χωρίστηκε σε ομάδες εργασίας που η κάθε μία ανάλαβε μια ενότητα σύμφωνα με τον προγραμματισμό. Σε πρώτο στάδιο έγινε μια θεωρητική προσέγγιση του θέματος: Τι είναι αυτό που ονομάζουμε θάλασσα; Πως δημιουργήθηκε; Ποια η σημασία του στην εμφάνιση και εξέλιξη του ανθρώπου; Ομάδες έψαξαν, έγραψαν, αυτοσχεδίασαν και παρουσίασαν τα αποτελέσματα.

Με αφορμή το φωτογραφικό υλικό μια ομάδα ανάλαβε να συγκεντρώσει στοιχεία για τα φύκη, τα κοράλλια, τα ψάρια, γενικά για τη ζωή των ελληνικών θαλασσών. Μεγάλη βοήθεια είχαμε από τις ιστοσελίδες της Ελληνικής Φυκολογικής Εταιρίας, του Ινστιτούτου «Αρχιπέλαγος» καθώς και από ιστοσελίδες συλλόγων φίλων του βυθού. Βρήκαμε τα ονόματα φυκών, ψαριών και κοραλλιών, τα κατηγοριοποιήσαμε, μιλήσαμε για το ρόλο τους στο θαλάσσιο οικοσύστημα. Βασική πηγή πληροφοριών ήταν η ιστοσελίδα της Ελληνικής Φυκολογικής Εταιρίας με τις

Θεματικές ενότητες «Γνωρίστε τα φύκη» αλλά και το πολύ χρήσιμο «Αναζητάτε καθαρές θάλασσες για μπάνιο; Συμβουλευτείτε τα φύκη». Το συγκεκριμένο αποτέλεσε βασικό κομμάτι της παρουσίασης κατά τη διάχυση των αποτελεσμάτων στη σχολική κοινότητα.

Σε δεύτερο στάδιο επικεντρωθήκαμε στην προβληματική της θάλασσας. Σε πρώτη φάση βγήκαμε από την τάξη και πήγαμε στο γυαλό. Την άνοιξη στην περιοχή μας πνέουν νότιοι άνεμοι και η παραλία ήταν γεμάτη απ' όλα αυτά που καθημερινά ρίχνουμε στη θάλασσα: μπουκάλια, σκουπίδια, πλαστικές σακούλες. Έτσι μας δόθηκε η αφορμή να εστιάσουμε στο πρόβλημα: Τι προσφέρει η θάλασσα στο σύγχρονο άνθρωπο; Είναι σημαντικός παράγοντας για την ευημερία του; Ποιο είναι το τίμημα; Τι σημαίνει χρήση, τι κατάχρηση;

Μετά τη συλλογή πληροφοριών αφιερώσαμε μια συνάντηση στην προβολή δύο σχετικών βίντεο: «Πως εξαφανίζονται τα ψάρια από τις ελληνικές θάλασσες» των Φακέλων του Παπαχελά και «Έγκλημα στις ελληνικές θάλασσες» της Greenpeace. Μερικά από τα παιδιά των οποίων γνωστά άτομα ασχολούνται με τη θάλασσα αντέδρασαν και υποστήριξαν πως αυτό ήταν το τίμημα της τουριστικής ανάπτυξης, της αλιείας και της ανάγκης μας να έχουμε ψάρι στο τραπέζι. Με αφορμή αυτές τις απόψεις αποφασίσαμε να παίξουμε ένα παιγνίδι ρόλων, αυτό της τηλεοπτικής εκπομπής.

Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες:

- α) Δημοσιογράφοι
- β) Αρχές (Δήμος, Λιμενικό Σώμα)
- γ) Αλιείς
- δ) Καταστηματάρχες (Ξενοδόχοι, Εστιατορες κλπ.)
- ε) Οικολογικές Ομάδες.

Η κάθε ομάδα ανάλαβε να έρθει σε επαφή με άτομα που μπορούσαν να δώσουν πληροφορίες για την ενότητα που πραγματευόταν η κάθε ομάδα, έτσι ώστε να καλυφθούν όσο το δυνατό περισσότερες απόψεις.

Σε δεύτερο χρόνο και αφού μάζεψαν πληροφορίες οι ομάδες συνεδρίασαν και κατέγραψαν τις πληροφορίες και κυρίως τις ιδέες τους στον λεγόμενο «καταιγισμό ιδεών». Και αφού εξέλεξε κάθε ομάδα έναν ομιλητή έκατσαν στο στρογγυλό τραπέζι. Οι δημοσιογράφοι έθεταν ερωτήσεις και μέσα από τοποθετήσεις και συζήτηση απαντήθηκαν ερωτήματα όπως π.χ.:

(οι ερωτήσεις τέθηκαν έτσι από τα παιδιά και συμπεριέλαβαν τις απαντήσεις στις δικές τους παρουσιάσεις)

- Προς τις Αρχές: Ποια η θέση του Δήμου στο πρόβλημα; Μπορεί η Δημοτική Αρχή να προλάβει καταπατήσεις του αιγιαλού; Μπορεί το Λιμενικό Σώμα να προστατέψει τις θάλασσες; Τα πρόστιμα φέρνουν αποτέλεσμα;
- Προς τους Αλιείς: Πιστεύετε ότι υπάρχει υπεραλίευση (σε αυτήν την ερώτηση η απάντηση ήταν κατά κύριο λόγο «ναι, αφού δεν υπάρχουν πια τα αλιεύματα που υπήρχαν παλιότερα και πρέπει πλέον να ψαρεύουμε σε πολύ βαθιά νερά»); Γιατί συνεχίζετε; Εσείς πως προστατεύετε τη δουλειά σας; Τι θα γίνει όταν δε θα υπάρχουν πια ψάρια;
- Προς τους Καταστηματάρχες: Γιατί καταπατάτε τον αιγιαλό; Γιατί δεν καθαρίζετε τις θάλασσες από αυτά που αφήνουν οι πελάτες σας;
- Προς τις οικολογικές ομάδες: Τι δράσεις αναλαμβάνετε; Πως μπορεί όλη η προσπάθεια να οργανωθεί καλύτερα; Πως μπορούμε να προσελκύσουμε περισσότερο κόσμο στις δράσεις και πως μπορεί να ευαισθητοποιηθούν περισσότεροι συμπολίτες στο πρόβλημα; Μήπως ο υπερβολικός ζήλος δημιουργεί πρόβλημα στους επαγγελματίες;

Μέσα από το παιχνίδι των ερωτοαπαντήσεων και της αντιπαράθεσης συζητήθηκε ο προβληματισμός των παιδιών για το θέμα. Διαπιστώθηκε η άσχημη κατάσταση που έχει δημιουργηθεί, συζητήθηκαν τρόποι αντιμετώπισής της (μέσα από την οπτική των παιδιών βέβαια) και έγιναν προτάσεις προς τους μεγάλους:

Προς τις Αρχές: Περισσότερος έλεγχος και καμία επιείκεια.

Προς τους Αλιείς: Ναι στην αλιεία, όχι στην υπεραλίευση.

Προς τους Καταστηματάρχες: Σεβασμός στο περιβάλλον σημαίνει σεβασμός προς τον πελάτη.

Προς τις οικολογικές ομάδες: Περισσότερες δράσεις για μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση του κόσμου.

Στο τέλος της χρονιάς έγινε παρουσίαση του προγράμματος στη σχολική κοινότητα. Προβλήθηκε το βίντεο «Στα μονοπάτια του Ελληνικού βυθού», έγινε ενημέρωση για το τι σηματοδοτεί η παρουσία των φυκών για την καθαρότητα της θάλασσας, και τα παιδιά αποφάσισαν να κάτσουν πάλι στο στρογγυλό τραπέζι για μια ομάδα συμμαθητών τους που ήθελαν να μάθουν για το θέμα.

Δυστυχώς την επόμενη χρονιά δεν υπήρξε το ίδιο ενδιαφέρον για το θέμα. Υπάρχει όμως υλικό και όρεξη και ελπίζω του χρόνου να επαναδραστηριοποιηθούμε.

Χρυσοβαλάντης Ψαρουδάκης